

ותן חלקנו בתורתך

מאת כ"ק האדמו"ר מרחלין שליט"א

שיחת התעמקות על פי דרך עץ החיים
פרשת דברים תשפ"ד

קבלת קהל בתיאום מראש בטל' 02-6520002

www.rachlin.org.il

בהוצאת: אוריאל יעוץ ומתכונות בע"מ

יפה רום 40 ירושלים ת"י

לקבלת הגיליון למייל: rachlin@rachlin.org.il

© כל הזכויות שמורות לכ"ק האדמו"ר רבי פינחס דניאל הכהן רחלין שליט"א

סרקו להורדה

הערה: מאמר זה הנו תמלול של שיעור בפרשת השבוע שהעביר כ"ק האדמו"ר שליט"א.
לא הוכנסו שינויים על מנת לשמר את הסגנון המקורי.

פרשת דברים תשפ"ד – המלחמה שמעל הטבע

לא עובר את הירדן, הם יעברו עם יהושע את הירדן. והוא המנהיג, שאין מנהיג יותר קדוש, ישר וצדיק ממשה רבינו, איש האלקים, גדול הנביאים, גדול החכמים, מה יש לומר. ועל טעות שהוא עשה במי מריבה נגזר עליו למות בחוץ לארץ.

עכשיו המצב הוא כזה שהוא צריך להכין את העם לשינוי ההנהגה – גם ממנו לתלמידו, ממשך דרכו, יהושע בן נון, וגם מההנהגה הניסית לגמרי שהיתה במדבר: שאכלו מן, ענני הכבוד כבר הסתלקו אבל לפחות משה רבינו נמצא, ה' יתברך מתגלה אליהם וכל הדברים הטובים, וגם נלחם בשביל עם ישראל, ה' יתברך נלחם בשביל עם ישראל והם כבשו את כל עבר הירדן, עוג, סיחון. בקיצור, עם ישראל ראה שה' יתברך נלוה אליהם ונלחם בשבילם.

אבל זה משהו מעניין: מבחינת הקבלה, תורת הקבלה, ארץ ישראל בדרגה הרבה יותר גבוהה מחוץ לארץ, בהנהגה גבוהה יותר, וה' יתברך מנהיג את מה שקורה פה באופן ישיר בלי שר ממונה. בחוץ לארץ, כל אומה ואומה יש לה שר ממונה, שזה מלאך, והשפע עובר דרכו. אז להיות בחוץ לארץ זו לא 'מעלה' לעם ישראל, זה חסרון. לכן זה חלק מהעונש, עונש גלות. כשעם ישראל כאן בארץ אנחנו מקבלים השגחה ישירה מה' יתברך בלי שום מלאך באמצע. זה דבר עצום. מצד שני, צריך לכבוש את הארץ, צריך לישב את הארץ, צריך לזרוע ולקצור ולהביא ביכורים ולהקים את בית המקדש ולעשות את כל העבודה של העלאת הניצוצות שעושים בבית המקדש.

זאת אומרת שעם ישראל ממצב שהיה רוחני לגמרי במדבר, וקיבלנו גם אוכל רוחני, אוכל של המלאכים, המן, וה' יתברך התלוה באופן גלוי והבאר וענני הכבוד והכל פלא פלאים למרות החטאים שעשינו ולכן גם נענשנו – וזו אחת הסיבות שחכמים אומרים שהמרגלים לא רצו להכנס לארץ, כדי להשאר בהנהגה הניסית הזאת בחוץ לארץ, התרגלו, היה להם טוב – אז עכשיו יש את המעבר הזה: גם להכנס לארץ, ולצערנו בגלל חטא המרגלים אנחנו צריכים

ערב טוב! שבוע טוב! מה שלומכם? אנחנו כאן ב'ותן חלקנו בתורתך', פרשת דברים, ספר דברים, תשפ"ד. ובשם ה' נעשה ונצלח.

אנחנו צריכים לחלק את העולם לשתי תקופות: מבריא את העולם עד מתן תורה, ומרגע שעם ישראל קיבל את התורה ועד סוף תיקון העולם בגאולה השלמה. למה זו החלוקה? מפני שעל ידי קבלת התורה העולם מתקיים. אם לא היינו מקבלים את התורה, העולם לא היה מתקיים, היה חוזר לתוהו ובוהו. מרגע שקיבלנו את התורה – אנחנו העם הנבחר לענין הזה, אנחנו בחרנו בה' יתברך, ה' בחר בנו ונתן לנו את התורה, ועכשיו צריך לקיים אותה.

מאותו רגע עד סוף הגאולה יש רצף אחד של שכר ועונש, של הפרט ושל הכלל, של עם ישראל וגם של האומות – האם אנחנו מקיימים את התורה במחשבה דיבור ומעשה כראוי, או לא – כל פרט ופרט, והעם כעם ישראל, והאומות מה שהן צריכות לקיים. הכל נרשם לפנינו. ויש תגובות מיידיות, לטוב ולמוטב. ויש תגובות שהן לאחר זמן. ככה עובדת ההשגחה העליונה, לא על כל חטא יש מיד תגובה.

ואם חס וחלילה המצב של עם ישראל מיזדרר, אז מגיע חורבן בית ראשון, חורבן בית שני, והגלות הארוכה הזו, עד עכשיו שעם ישראל חוזר לארצו. ומכאן עד שיבוא המשיח אנחנו נבחנים על איך אנחנו עובדים את ה' – אם כראוי אם לא, כמה מתוך עמנו עובדים את ה' וכמה לא, אלה שלא עובדים את ה', מה הסיבה לזה? הם תינוקות שנשבו? מה קרה להם? כל דבר ודבר נבחן למעלה. הכל לפי חשבון. ויש עוד חשבון לאומות העולם, איך אומות העולם מתנהגות עם עם ישראל – עוזרות לעם ישראל, או חלילה להפך. והכל נרשם. ויש ענשים מידיים, ויש ענשים נצחיים. אחר שנגמר תיקון העולם ומתחיל העולם הבא – מתחילה קבלת השכר, ויש כאלה שנכחדים. הכל לפי המעשה. הכל לפי הדין, דין אמת.

למה אני מספר את כל זה? בגלל שאנחנו בפרשת דברים, שבה משה רבינו מתחיל לסכם ולהנחות את העם, כי הוא

שראינו קשיים. בכל זאת היינו עבדים שמה, אז היה קשה להוציא את העבדות מתוך הנפש של הפרט ושל הכלל. אם כבר דיברנו על דרום אמריקה: באמת כשכבשו את אמריקה אחרי קולומבוס המלכים היו שולחים כל פעם כמה אניות כדי שיכנסו ויכבשו את דרום אמריקה, את מרכז אמריקה, לטינאמריקה, ושהתישבו שם, שלא יחזרו. כל פעם היו באים ונלחמים באינדיאנים, ומקבלים פחד וחוזרים בחזרה לאירופה – עד שבא אחד, אני לא זוכר את שמו, נדמה לי עם ארבע אניות, הוא הוריד את כל הצוות על יבשת אמריקה ושרף את האניות – אין לחזור, אין "נתנה ראש ונשובה מצרימה". ואז לא היתה להם ברירה והם כבשו את אמריקה. לפעמים כשאין לכן אדם ברירה הוא מגיע למצב של מסירות נפש ועושה את העבודה.

וראינו בפרשה הקודמת ששנים וחצי השבטים רצו להשאר בחו"ל, לא רצו להכנס, מצא חן בעיניהם הענין הגשמי, שיש להם מקום למרעה. זה מעניין. בכל דור ודור גם כן, הענין הגשמי לפעמים מונע מהיהודים לעלות לארץ, טוב להם שם על יד סיר הברש.

ובכלל, אנחנו בפער עצום בין הדרגות העליונות של עם ישראל, 'ישראל' אותיות 'לי ראש', כולם צריכים להיות נביאים – לבין המצב שלנו במשך הדורות ולמצב שלנו בדור הזה.

ברוך ה', יש בלי עין הרע, כן ירבו, הרבה מאד בעלי תשובה ובעלות תשובה. זה פלא פלאים. זה חלק מהכנת הגאולה. ומצד שני, יש כאלה שעוד רחוקים מאד, וגם הקרובים צריכים חיזוק. ויש מלחמה על כל נשמה. וכולנו ביחד עדיין רחוקים מהדרגות העליונות שצריך להגיע אליהם.

צריך הרבה התחזקות, הרבה מלחמה רוחנית, הרבה התאמצות בכלל להבין – בכלל להבין מה זה להיות באמת יהודי, מה זה באמת התורה. בדרך כלל האנשים הרחוקים לא מבינים בזה כלום ורואים בזה דברים מוזרים. ככה גם אני הייתי בתור תינוק שנשבה: טוב, קצת מסורת, קצת חגים, איזה יופי, מה אוכלים? זה הכל.

אז להבין באמת לעמקו של ענין את כל המהלך האלקי והחשיבות של התורה, פשט רמוז ודרש וסוד, ואיך זה מתקן את כל העולמות, ואיך התפקיד של עם ישראל לתקן עולם במלכות שד"י, לתקן את חטא עץ הדעת ואת כל השרשים – כל הדברים העצומים האלה, האדם הרגיל שלא זכה להתקרב וללמוד לא מבין בזה כלום. זה נראה לו אולי אם הוא שמע משהו, אולי הוא לומד את זה כמו ספרות. כשלמדתי בבית ספר תיכון חילוני בירושלים היה שיעור תנ"ך, אבל זה היה תנ"ך בלי אמונה, בלי הלכה, בלי כלום, כמו איזה סיפור ככה, אולי זה היה, אולי זה לא היה... מבינים?

אז כדי שהעם יגיע לדרגה האמתית לא רק של אמונה – של ידיעה, ידיעה של האמת – אנחנו צריכים עוד הרבה נסים ונפלאות, הרבה עבודה... לכן אמר המשיח לרבינו הבעל שם טוב הקדוש שהוא יבוא "לכשיפוצו מעינותיך חוצה", מפני שמעינות החסידות הם פנימיות התורה. שם מסבירים ליהודי מה תפקידו ומה הדרך ללכת בה, ומה כל המלחמה, מפת הקרב הפרטית והכללית, כל מה שצריך לדעת. ואז כשבן אדם סוף סוף מקבל את התורה, מבין את

גם להלחם כדי לכבוש את הארץ. אם לא זה, ה' היה מטפל בעמים בלי השתדלות שלנו בטבע. ואנחנו נדרשנו לכבוש את הארץ על ידי מלחמות, שזה כבר מפחיד, מי אוהב מלחמות?

להכנס, לכבוש, לישב, לחלק בגורל – כל מיני אתגרים מאד לא פשוטים. והעם צריך להיות מאוחד, קדוש, לשמור את התורה, ולהיות מצד אחד בתוך הנהגה בטבע ומצד שני לדעת ש"ה' אֶלְקֵיכֶם הַהַלֵךְ לְפָנֵיכֶם הוּא יִלְחֶם לְכֶם", ואתם רק עושים השתדלות.

יש את הסיפור על דוד המלך שכשהיה יורה חץ הוא היה פוגע באלף שונאים, חץ אחד היה פוגע באלף שונאים, ואחר החטא שלו זה היה פוגע רק בשמונה מאות, אז הוא שאל למה וה' אמר לו. אז אתם מבינים שיש מצב של מלחמות ישראל שהן לגמרי מעל הטבע, כמו שגם אברהם אבינו היה זורק עפר והוא היה הופך להיות חצים.

תמיד יש מלחמה מעל הטבע. החכמים מתפללים, עושים כוונות, עושים כל מיני תיקונים לעזור לעם ישראל, אבל לא בטוח שרואים את התוצאות. כשיש הנהגה ניסית, או חצי ניסית נקרא לזה – רואים את התוצאות, רואים שה' נלחם. למשל, בחומות יריחו, עשינו השתדלות לפי מה שצווינו – והחומות נפלו, שזה לא בטבע, זה לא בגלל הויברציות של השופרות. לא, זה נס.

אז צריך להתרגל לכל זה. זה לא קל. זה אתגר. ארץ ישראל נקנית ביסורים – אתגר.

משה רבינו צריך להכין את העם ולהוכיח את העם, ולתת חזון לעם ולתת הוראות ולצוות את העם, ולתת דוגמא אישית. תמיד הוא נתן דוגמא אישית, פלא פלאים. אף על פי שהוא נתן דוגמא אישית, קטרגו עליו, הוציאו עליו שם רע, מרדו נגדו, כל מיני דברים. אז זה מה שאנחנו רואים כאן בספר דברים, את כל ההכנות האלה, ה'שפשופים' האחרונים של עם ישראל, ההכנות האחרונות לקראת חצית הירדן.

חצית הירדן, חשבתי על זה היום – מה זה הירדן? זה כלום, זה כמה מטרים. אפשר לפעמים לחצות אותו בהליכה, אפשר בשחיה, יש מקומות יותר סוערים, פחות סוערים. עם ישראל עבר בנס כי ה' עצר את המים. אבל באופן טבעי זה כלום, חמש דקות ובן אדם עובר את הירדן. אה, אבל איזה הבדל! איזה הבדל – כשבן אדם עובר את הירדן הוא בארץ ישראל, הנהגה אחרת, ענין אחר, תפקיד אחר, הכל אחרת.

ובאמת מי שנולד בחו"ל, למשל כמוני, למרות שרוב ימי אני כאן ואני אוהב מאד את הארץ שלנו – בכל זאת יש הבדל, יש הבדל בהרבה מאד דברים בין יליד הארץ למי שלא נולד בארץ ועלה לארץ. זה לא אותו דבר, בהמון מובנים. אני עליתי בגיל חמש עשרה, ובכל זאת זה שונה. גם למשל לעבור מפה לדרום אמריקה באניה כדי להגיע למשל לארגנטינה לוקח עשרים ואחת יום. לעבור את האוקיינוס לוקח ששה ימים.

וכאן בחמש דקות אתה עובר מחוץ לארץ לארץ ישראל – אתה בהנהגה אחרת, הנהגה רוחנית אחרת. אין זמן להתרגל. אין זמן להתרגל. לא פעם ולא פעמיים במדבר עלה הענין של "נִתְּנָה רֵאשׁ וְנִשְׁוְבָה מִצְרָיִם", בכל פעם

התורה, מבין את המשמעות, את החשיבות – הוא הולך על זה. גם שמה יש לו מלחמות, כי יש יצר הרע. אבל לפחות הוא יודע מה האמת.

להגיע לדרגה הזו שכל עם ישראל ידעו מה האמת, או רוב רובו של עם ישראל – זו המלחמה, על זה המלחמה, לטשטש את התורה ולטשטש את האמת שבתורה, להכניס מושגים אחרים – בן אדם שנולד חילוני, יש לו מושגים אחרים לגמרי לגבי למה חיים, איך חיים. ואפילו אם אין לו שום תשובות כי הוא לא יודע באמת למה חיים ומה קורה אחרי שנפטרים, אין לו, הוא יכול לדמיין מה שהוא רוצה – בכל זאת הוא נשאר שמה, כי הוא רגיל, הוא ככה היה, ואבא שלו היה ככה, אולי גם סבא, אולי גם סבא של הסבא, תלוי מאיפה באים.

אז לקחת את העם הזה ולבנות לו את המוחין האמתיים, זה מפעל רציני מאד מאד, מאד מאד מאד... ואחרי שכולם יקלטו את המוחין עדיין יש בחירה: לקיים או לא לקיים, איך לקיים, כמה לקיים, כמה האדם מוסר את הנפש על זה, כמה לא, כמה הוא משקיע? הוא עובד את ה' במאה אחוז, או לפעמים, כשבא לו? עובד את היצר הרע? מה הוא עושה?

אז תארו לכם מה הרגיש משה רבינו, אחרי כל מה שעבר בחיים שלו, אחרי העונש הקשה של ארבעים שנה במדבר וכל המאורעות האלה – כשהוא צריך עכשיו בספר דברים להכין הכנה אחרונה את העם ולהתפלל שבאמת יצליחו, יכנסו לארץ, יעבדו את ה', שלא ידבקו במנהגים לא טובים של עבודה זרה וכן הלאה, יוכלו לקיים את כל המצוות, יהיו באחדות, יעבדו לשם שמים, 'שהכל יתקתק' כמו שאומרים היום. ועובדה שזה לא ממש הצליח... לפעמים יותר, לפעמים פחות.

ובאמת התורה לא באה להשלים עם הטבע של האדם, בכלל לא, וגם לא להשלים עם הטבע של העולם – היא באה

לתקן עולם במלכות שד"י. חלק מהמצוות מתישבות על הלב. "לא תרצח", "לא תגנב", את זה כל אחד מבין. ויש מצוות שלא, שכן אדם לא מבין למה הן, מה קרה – הוא צריך לבטל את עצמו לפני בורא עולם. וזה קשה אם בן אדם גאותן, אם הוא עקשן, מרדן, חושב שהוא גאון, קשה לו להתבטל. מי יגיד לו משהו?

יש עבודה קשה מאד להגיע לתיקון האמתי בפרט ובכלל, לבנות את המוחין עד שעם ישראל יגיע לזה. ועכשיו הזמן דוחק, לפני הגאולה השלמה. מי יודע כמה זמן נשאר. ולכן "בעל הבית דוחק", "והפועלים עֲצֵלִים". ואנחנו כבר אחרי הגלות, ברוך ה', אנחנו פה – האם אנחנו מתנהגים פה לפי התורה, או לא? ועד כמה לפי התורה?

"האור מצטייר לפי הכלי". אם הכלי שלך נקי, האור של התורה שיכנס בך כולו יהיה נקי. אם הכלי שלך מעורבב חזק טוב ורע ויש לך כל מיני מדות קשות שאתה בכלל לא מודע אליהן ואתה לומד – אז האור לא מאיר כמו שראוי. ויש את הבריור: "מי לה' אֵלֵי", מי ליצר – ליצר. יש גם את הבריור של האומות, שבע מצוות בני נח ואיך להתנהג עם עם ישראל. לא פשוט. לא פשוט.

אבל לא להתיאש, צריך לעשות את העבודה. ובשם ה' נעשה ונצליח! ולאט-לאט, מהרמה, נגיע בעזרת ה' לדרגות הנכונות של הבנה, של בניה רוחנית – ואז יתחיל לזרום השפע האלקי לנשמות ישראל, וכל אחד ישיג לעתיד לבוא רוח הקודש ונבואה, וכל האמת תהיה גלויה לעיני כל העולם.

יהי רצון שיהיה במהרה וברחמים ובקלות.

לחיים! לחיים! לחיים!

נא להפיץ את מעינות 'דרך ארץ החיים' בכל מקום!

לחיים! לחיים! לחיים! לבטוח בה' ובישועתו!

שבת שלום ומבורך לכל בית ישראל.

תפילה לאחדות עם ישראל

מאת כ"ק האדמו"ר רבי פינחס דניאל הכהן רחלין שליט"א

אמרו נא תפילה זו בכוונה עצומה בכל יום חוץ מבשבתות ובחגים ובימים שאין אומרים בהם תחנון.

אפשר לומר את התפילה מחצות לילה ועד שקיעה.

ריבונו של עולם, רחם עלינו. רחם ברחמך הרבים והושיענו. חמול על עמך, חמול על נחלתך. עשה למען שמך! אתה אבינו, אנו בניך, יודעים אנו שרצונך שנהיה מאוחדים כמו אחים נאמנים. יודעים אנו כמה יקר הדבר לפניך, כי על כך נחרב ביתך! והסתרת פניך מאתנו. אנו רוצים לעשות לך נחת רוח אמיתי ואינסופי. אך אוי לנו, אוי לנו! אין לנו כח לגבור על יצרנו. אין לנו חכמה, בינה ודעת להילחם מלחמתך ולנצח את יצרנו, אוי לנו שגבר בגלל עוונותינו! אך הבט נא על אבותינו הקדושים, שירשנו מהם לב טהור ורצון אינסופי לעשות לך נחת רוח. לבנו יודע את האמת, לבנו בוער באהבת ישראל, לבנו בוער באהבת חינום! אך קשה מפאת היצר להשליט את השגת ליבנו על כל מעשינו, דיבורינו ומחשבותינו!

אנו עושים מאמצים להתגבר ולנצח את היצר, למען עשות לך נחת רוח! אך ריבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך שאם לא נתפלל אליך שנצליח, ותשמע תפילתנו, לא נוכל לו! כי רבו תחבולותינו! ואנחנו רק בשר ודם, ואתה מלכנו ויודע את יצרנו! שלח נא לנו לב טהור, לב אוהב, לעבדך באמת! רחם ועזור לנו להגיע לאהבת ישראל אמיתית, שאינה תלויה בדבר! ולא על ידי יסורים וחוליים רעים! חכמינו ז"ל התפללו על ביטול יצר הרע של עבודה זרה, ונענו! בטל נא מעלינו את היצר של מחלוקת ושנאת חינום, כי דלוננו מאד! אנא רחם עלינו! יהי רצון מלפניך ריבונו של עולם, שנרצה בלב שלם בתיקונו של כל יהודי, ונתן את כוחנו, את כל נשמתנו, להצלת והצלחת כל היהודים בגשמיות וברוחניות! כי יקר לנו תיקונו של כל יהודי. קרב את כולנו לאהבה וליראה את שמך! מתוך אחדות שלמה!

יהי רצון שנוכל לאהוב כל יהודי באשר הוא, למרות השוני בשורש ובסוגי הנשמות, למרות השוני בדרגות התיקון,

למרות כל המכשולים, ונהיה לאגודה אחת, לעשות רצונך בלב שלם!

מתוך נפשי – תובנות בעבודתו ית'

מאת כ"ק האדמו"ר רבי פינחס דניאל הכהן רחלין שליט"א

ב' מנחם אב תשפ"ד

לעילוי נשמות הנופלים • לרפואת הפצועים • להחזרת החטופים • לשמירה על החיילים.

- א. לפעמים האדם רוצה לשכוח – ומשמים לא נותנים לו.
 - א. לפעמים האדם רוצה לזכור – ומשמים לא נותנים לו.
 - א. לפעמים האדם אינו מעוניין להצליח – ומשמים גורמים לו.
 - א. לפעמים האדם רוצה להצליח – ומשמים מונעים ממנו.
- "בדרך שאדם רוצה לילך – בה מוליכין אותו", אם הוא באמת רוצה. לפעמים הוא משקר לעצמו שהוא רוצה...
- ב. שמור על נפשך. אל תגיע לקצה היכולת. עצור קודם לכן. בקש עזרה.
 - ג. אינך רואה שהדרדרת?! אז מדוע אתה ממשיך?
 - ד. בכל רגע נפתחים בפניך שבילים חדשים. לא בכולם אתה חייב ללכת. בחן אותם היטב.
 - ה. כאשר אדם חוטא האור האלקי מסתלק מלבו. בהתחלה הוא חש בכך ונבהל. אך אם הוא ממשיך בדרכו הרעה – הכל נעשה בעיניו כהתר והוא אינו מפסיק עד שהופך לרשע, ואינו זוכר כלל את אותו האור שהיה לו. אז הוא הופך למר ולועג. כמה מצער...
 - ו. האדם הוא פלא. השאלה היא מה הוא עושה עם הפלא הזה – את מי הוא משרת?
 - ז. רמת הבחירה שלך עולה או יורדת?
 - ח. אדם! אינך מבין שמה שרצונך להסתיר לבסוף יתגלה?! תקן את עצמך. אז לא יהיה צורך להסתיר ולא יהיה מה להסתיר.
 - ט. אם אינך מצליח, בדוק מדוע. מהן הטעויות שלך, ואילו מציפיותיך הן מוגזמות. אולי יש פער עצום בין האופן שבו אתה רואה את עצמך לבין מה שהזולת רואה בך? עבודה עמוקה ורצינית עם עזרה מתאימה – תוכל לפתור לך את העיכוב.
 - י. מה אתה מקרין מעצמך לזולתך? האם אתה מודע לכך?
 - יא. התחבר לטוב האמתי שבך – לצדיק הפנימי. והוצא את מהותו מן הכח אל הפועל.
 - יב. אל תתחבר לרשע שבתוך עצמך! זהו יצר הרע. אל תשמע לו!
 - יג. "וְיִוְסִיף דַּעַת יוֹסִיף מְכָאוֹב" – אך אם לא יוסיף דעת, יוסיף אגלית, ואיך יגיע לתיקונו?! מכאן שללא דעת אין תיקון, ועם דעת יש מכאוב! והמכאוב יוביל אותו לתיקון, אם יבחר בכך.
 - יד. כאשר העולם נראה מפחיד מתמיד – הדבק בה' ית'. וזה ימתיק את הדינים.
 - טו. כל ההיסטוריה האנושית היא רצף של גילוי פנים והסתר פנים, בהתאם לבחירה של בני אדם.
 - טז. מכל אדם יש מה ללמוד.
 - יז. שמח על השגי זולתך!
 - יח. "עמו אָנְכִי בְּצַרְהָ" – זאת דרך מופלאה בעבודתו ית'.
 - יט. דאג שהבריאה כולה תזדכך ותתעלה על ידי עבודתך, ולא ח"ו להפך.
 - כ. אדם המעריך את עצמו מסוכן לעצמו ולעולם כולו.
 - כא. אם אין לאדם יכולת לראות את פגעי עצמו ואת פגמיו – איזה מין אדם הוא?
 - כב. הגאווה מביאה חורבן לאדם וחורבן לכלל האנושות, ר"ל.
 - כג. חסד, דין ורחמים – זאת הדרך הנכונה. אם תשמיט אחד מהם, החורבן בדרך, ר"ל.
 - כד. העולם זקוק לרחמי שמים מרובים! אנא התפללו!

לחיים! לחיים! לחיים! לעשות מעשים טובים שיומתקו הדינים!

לחיים! לחיים! לחיים! להפיץ בכל מקום את מעינות 'דרך עץ החיים' לזיכוי הרבים!